

cetrencada

REPORTATGE ... 4-5

Sense etiquetes

L'art té més de dos gèneres

ESTUDIS DE PERIODISME
UNIVERSITAT POMPEU FABRA

Nº 16 - 27.06.2013

AMBIGÜITAT.
MarioKissme, Rafa Marcos
i GenderHacker. ISABEL
FERNÁNDEZ

«L'habitació d'un nen amb càncer és el seu santuari»

Entrevista a Josep Sánchez Toledo, català de l'any, oncòleg i pediatra de l'Hospital Vall d'Hebron ... PÀGINA 3

Les retallades frenen la recerca universitària

Els investigadors busquen aliances amb el sector privat per tirar endavant. ... PÀGINA 6

Trencant les convencions

L'art més enllà dels gènere(s)

MARIA GRACIA LARRÉGOA
JULIA MANRESA NOGUERAS

Sexualitat o identitat. L'art és un dels únics camins que expressa subjectivitats. Que ofereix la possibilitat de no haver de ser només home o dona. No tot és blanc o negre.

Encara ara es necessita un dia com demà, el dia internacional de l'orgull LGTB (lesbians, Gays, Transsexuals i Bisexuals), perquè aquest col·lectiu aparegui amb normaltat i, sobretot, amb llibertat als mitjans i debats públics. No només es tracta de desfílades i manifestacions plenes de música i colors un cop a l'any. Tot el que envolta el món LGTB va molt més enllà. Des dels anys 30 aquests col·lectius han estat impulsors de moviments culturals i teories filosòfiques que han qüestionat les convencions i bases de la societat.

Ets noi o noia?, -li pregunten sovint. "Doncs cap de les dues". Per a Diego, GenderHacker com a artista, la vida és molt més ambigua del que la societat entén. És activista "Transhackerfeminista", és a dir que fomenta la negació de les dues identitats tradicionals transitant entre una i l'altra sense quedar-se en cap. També és artista audiovisual. Ha exposat al CaixaFòrum al Museu Reina Sofia, entre

d'altres. "Un hacker del gènere, el jocker en una baralla de cartes, un pirata, un personatge incòmode o còmode per a d'altres", es defineix. Intenta generar debat en qualsevol dels contextos en què es mou. És professor de Belles Arts a la Universitat de Barcelona. Ell és un dels exemples de la riquesa conceptual i formal que aquests col·lectius han despertat en l'art.

L'homosexualitat és un tema més o una reivindicació pels artistes? "No és una qüestió d'utilitzar-la, sinó de la voluntat de re-

presentar la identitat", respon. Després d'un període artístic minimalista i formalista, els autors busquen representar la seva pròpia identitat. D'aquí, juntament amb les reivindicacions feministes dels anys 70 comencen a aparèixer amb força representacions de l'LGTB en l'art.

A partir d'aquí, però, s'institucionalitza tot un discurs i una estètica entorn de l'homosexualitat que s'integra dins el sistema capitalista i acaba, fins i tot, adquirint un valor econòmic. El que es va anomenar "capitalisme rosa". En protesta contra això i, vinculat també a l'estigma de la SIDA com a "malaltia homosexual", neix la teoria del *queer*.

En anglès *queer* és un insult en referència a qualsevol cosa "estranya", no únicament l'homosexualitat, però part del moviment LGTB se'n apropia. No taven d'acord amb les connotacions que havien adquirit etiquetes com gay o lesbiana. Per tant, comença com un activisme social i polític però, amb el temps, s'academitzava i donava lloc a una teoria complexa. A Espanya, va arribar més tard gràcies als moviments socials LGTB. Aleshores Beatriz Preciado, una de les principals teòriques sobre el *queer* ho considera un moviment "post-identitari".

Ambigüitat. No es tracta de

El Palomar. Més enllà de la integració en una etiqueta, aquesta galeria, pretén ser el punt d'inflexió de la tendència normalitzadora. ISABEL FERNÁNDEZ

transvestisme o transformisme només. Es tracta de posar en dubte l'hegemonia dels dos gèneres tradicionals. És el *cross-dressing*.

Amb aquest objectiu i davant la dificultat de "penetrar dins l'espai artístic contemporani oficial" neix El Palomar. Està a l'àtic d'un petit bloc del Poble Sec de Barcelona. "Reclamem allò *trans* i *inter* del *queer*. Volem parlar de les complexitats i contradiccions de les identitats múltiples des d'una particular visió polític-artística", declara el seu manifest.

Aquesta galeria l'impulsen Rafa Marcos i MarioKissime, dos artistes *trans* i activistes *queer* "farts que se'n acusen d'allò merament cultural i teatral de la sexualitat en l'art". El Palomar va començar fa quatre mesos com un espai *overground*, que vol trencar amb el que signifi-

ca la cultura no institucionalitzada i totes les connotacions al voltant de l'LGTB. "Sabem que sota el supòsit del triomf de la llibertat hi ha les formes més refinades, però no per això menys atroces, d'homofòbia, transfòbia, sexisme i ra-

Si existeix un art homosexual i transexual, per què no un d'heterosexual?

cisme". D'aquí la voluntat d'actualitzar discursos. D'aquí que això sigui en un àtic petit, blanc i familiar, una pista d'atterratge entre vols, explica el Mario. Si existeix un art homosexual

o un art transexual, per què no un d'heterosexual? Es pregunta el Rafa. Si s'han creat tabús en torn de l'LGTB, per què no es qüestiona la suposada normalitat de la construcció masculina i femenina? De la no acceptació d'una ambigüitat entre aquests dos rols, neixen l'homofòbia i la transfòbia. Una construcció social, "ningú neix homòfob, se'n fa", explica el Diego.

Les exposicions de El Palomar tenen la voluntat de ser un arxiu, i en aquesta línia van els artistes convidats. L'últim, Santiago Monge, un artista d'origen colombià que va exposar "Burlesque", una revisió de la representació visual masculina en el capitalisme, partint d'un arxiu de retalls d'anuncis que havia anat col·leccionant des de l'adolescència.

Una altra via d'actuació per transgredir aquests rols és "La família Drag", un experiment pedagògic. En el marc de la família, Rafa Marcos intenta fer pedagogia per inserir l'imaginari *queer* a llocs on prèviament no hi era: la família, l'escola i els mitjans de comunicació.

"No crec en la normalització, crec en la llibertat de viure normalment segons els criteris, possibilitats i convenciments propis de cadascú", explica Rafa Marcos. Per a aquests artistes l'única actuació possible és la presa de consciència i militància contra la lògica de l'ordre social.

Per la seva banda, les obres del MarioKissime descontextualitzen símbols que qüestionen fins i tot el món LGTB. L'any 1623 Catalina de Erauso,

El transformisme amb més folclore

Sona música flamenca. Cada cap de setmana, comença l'espectacle. S'aixeca el teló. És l'espurna més popular del transformisme a la Barcelona més cosmopolita.

Som al bell mig del Raval. El viant que passa pel carrer Príncep de Viana i veu el local sense portes pensa que serà un bar més. El típic bar "de poble" amb avis jugant a cartes, al rabi i a la botifarra. Altres juguen al dominó. Les seves antigues taules de fusta així ho corroboren. Però tot canvia quan puja al segon pis, un espai molt més reduït.

Una jove cambra ens convida a anar-hi. Allà hi ha el Manolo Carrión. Ell és l'artífex i presentador del *show* que estem a punt de veure. Explica que ell era un famós cantant de copla, rumba i flamenc. Ara ja s'ha jubilat però vol continuar amb la seva passió.

És cada divendres i dissabte. A les nou i quart de la nit, un seguit d'artistes heterogenis actuen a la segona planta de *O Barquino*. Des del grup *El Arebato* al passadoble *Lola Linares*. És més que un bar galic, sense cap mena de dubte.

Una desfílada de samarretes transparents, plomes i maquillatge. Molts maquillatge. El transformisme és un dels principals protagonistes de la nit.

Tot un seguit de cartells enganllats a la sala petita. Velles glòries del Manolo Carrión, pósters dels seus èxits. També hi apareix El Colombine, un fontaner que es vestia de *faralae* cada cap de setmana

... i fessin molt joves. Són *wierdes* estrades. Amics cantants del *destape* dels anys 70.

La nostàlgia del passat resta intacta en aquest bar. Els cantants es desfan del seu gènere per entrar a escena. És la cultura *trans* més popular que hi ha a Barcelona. Una subversió encara molt viva. ... MC / JM

La Nagore col·labora els caps de setmana a *O Barquino*. MARC FERRAGUT

Cronologia

Un recorregut sobre l'exploració artística de les diferents identitats personals

1929

Autorretrats de Claude Cahun

Artista francesa lesbiana que desitjava formar part d'un tercer gènere indefinit. Es fotografia a la frontera de l'androgínia.

70

Moviments i col·lectius feministes Amèrica

Artistes com Adrian Piper, Ana Mendieta i Martha Rosler qüestionen les convencions de gènere i el transgredixen.

1988

Formació del grup Gran Fury

Lluiten amb cartells publicitaris contra la SIDA, durant l'era Reagan. Aquesta malaltia era considerada el síndrome d'immunodeficiència dels gays.

1990

Feminisme i subversió de la identitat, de Judith Butler

Aquesta filòsofa afirma que la sexualitat és una construcció de la societat, que es regeix per la "normativa de l'imperialisme heterosexual masculí".

1993

Creació de la Radical Gay i el col·lectiu LSD

El primer va ser un grup antissistema combatiu contra les convencions més conservadores. El seu ideari: contra la SIDA i la discriminació homosexual. El segon fou un moviment pioner a Espanya que relacionava els discursos d'identitat amb l'anticapitalisme. S'anomenaven Lesbianas Sin Duda, Lesbianas Sin Dios, entre d'altres noms amb les mateixes inicials.

2006

Instruccions de uso, Cabello/Carceller

Reflexió sobre la construcció social de la masculinitat. És una mena de guia visual irònica a mode de decalag normatiu.